Hallintovaliokunnan lausuntopyyntö, Asia: HE 192/2024 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

https://www.eduskunta.fi/pdf/HE+192/2024

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen lausunto

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta.

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi kotoutumisen edistämisestä annettua lakia, työttömyysturvalakia, työvoimapalveluiden järjestämisestä annettua lakia, kuntouttavasta työtoiminnasta annettua lakia, vapaasta sivistystyöstä annettua lakia, kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettua lakia ja toimeentulotuesta annettua lakia. Esityksen keskeisiä vaikutuksia olisi muun muassa kotoutumisen edistämisestä annetun lain toimeentulotuesta aiheutuneiden kustannusten korvausajan lyheneminen kolmesta vuodesta yhteen vuoteen.

Esityksen tavoitteena on toteuttaa kehysriihen säästötavoitetta. Esityksessä todetaan, että julkiseen talouteen säästöä syntyy, mikäli korvausten piirissä olevien henkilöiden toimeentulotukiriippuvuutta voidaan vähentää. Esityksessä todetaan, että säästövaikutusten aikaansaamiseksi on tärkeää, että kotoutumista edistävät toimenpiteet, kuten kotoutumiskoulutus, aloitetaan heti, kun se on mahdollista.

Kotoutumiskoulutus on kunnan järjestämisvastuulle kuuluva palvelu. Hyvinvointialue ei voi vaikuttaa siihen, miten tehokkaasti kotoutumispalvelut

kunnassa toimivat. Sosiaali- ja terveyspalveluissa asioi erityisesti henkilöitä, joilla on toimintakykyyn ja sitä kautta työllistymiseen ja kouluttautumiseen liittyviä haasteita. Näillä henkilöillä on tarpeita, joiden perusteella heille on erityisiä perusteita myöntää täydentävää tai ehkäisevää toimeentulotukea. Kuten esityksessä on todettu, yksilön oikeus toimeentulotukeen on yhtäläinen riippumatta, onko hän kotoutuja vai Suomessa pitkään asunut. Jos henkilö ei työllisty ensimmäisen vuoden jälkeen, myönnetään hänelle toimeentulotukea samoin kriteerein kuin muillekin kuntalaisille. Kun henkilö ei osaa Suomen kieltä, on erittäin harvinaista, että hän hallitsisi vuoden päästä kielen niin hyvin, että voisi työllistyä. Suomessa suomen kielen taito on välttämätön useimmissa työtehtävissä.

Perustoimeentulon leikkaaminen vähentää kotoutujan hakeutumista omaehtoisiin palveluihin, kuten esimerkiksi yksityisiin terveyspalveluihin tai omaehtoisesti hankittaviin hyvinvointipalveluihin.

Toimeentulon turvaaminen heikossa asemassa oleville luo yhteiskunnallista vakautta ja ehkäisee ilmiölähtöisten ongelmien syntyä sekä radikalisoitumista. On myös esitetty, että vähentyneet resurssit lisäävät sosiaalista ja alueellista epätasa-arvoa, hidastavat maahanmuuttajien työllistymistä ja voivat lisätä rikollisuutta ja sosiaalista segregaatiota.

Esityksen vaikutukset hyvinvointialueen talouteen

Koska työllistyminen yhden vuoden jälkeen henkilön ensimmäisestä kotikuntamerkinnästä on epätodennäköistä, kurjistaa esitys erityisesti niiden hyvinvointialueiden taloutta, joiden alueella asuu paljon kotoutumislain 2 §:n 3 ja 5 momentissa tarkoitettuja henkilöitä.

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue ja Uudenmaan alue ylipäänsä on yksi niistä alueista, joiden talouteen esityksellä on erityisen suuri vaikutus. Suuri osa

kotoutumislain 2 §:n 3 ja 5 momentissa tarkoitetuista henkilöistä muuttaa pääkaupunkiseudulle.

Näkemyksemme mukaan hallituksen esitys ei tuota säästöjä, vaan vaikeuttaa hyvinvointialueiden jo valmiiksi vaikeaa taloustilannetta.

Jos arvioidaan esityksen vaikutusta suhteessa v. 2023 saatuihin toimeentulotuen korvauksiin, vähentäisi se Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen saamia korvauksia n. 380 000 € vuodessa. Tämä on todella huomattava tulonmenetys. Esityksen mukaan työ- ja elinkeinoministeriössä käynnistetään vuoden kuluttua uuden kotoutumislain voimaantulosta erillisselvitys kotoutumisen edistämiseen liittyvien kustannusten korvaamisen kokonaisuudesta. Tämä on hyvin tärkeää, jotta voidaan huomioida lisäkustannukset, joita syntyy hyvinvointialueelle ja kunnalle siitä, että sen alueella asuu paljon kotoutujia.